

koli patosa, tako v duhu ljudi tega in takega prostora. Seveda so te nazorno izrisane impresije rezultat avtorjeve ustvarjalne volje in kot izraz pomiritve z eksistenco in predmetno vsebino okolja, v katerem se je eksistenčno ustalil.

Zbirka Marka Elsnerja Grošlja z adekvatnim nepretencioznim naslovom *Slike z dežele* je nedvomno zgovoren in zanesljiv primer samosvojega pesniškega snovanja v soglasju z bivanjskim okoljem in s hkratnim zaupanjem v smisel vsakršne poetike, ki ima korenine v prostoru in času. Prijazni popotnici sta ji napisala pesnika Benjamin Gracer in Valentin Cundrič.

Marica Škorjanec: *Košnji veter* (ilustracije Milena Paulin Houška, spremna beseda Alenka Glazer). Mariborska literarna družba 2001.

Tretja pesniška zbirka Marice Škorjanec *Košnji veter* (pred njo je napisala in objavila zbirki *Ukradena dežela*, 1975, in *Julijevo leto*, 1982) se oglašja v hrupni svet z utišano, subtilno liriko, uglaseno na svet in njegova protislovja v njegovi prvinskosti, kakor ga doživlja oziroma ga je doživljal mlad človek, in ga za vselej ohranja v sebi ter oblikuje v vse bolj izčiščenih oblikah. To je zbirka, ki ne potrebuje interpretacij ne analiz, ker vsaka izmed sedeminšestdesetih pesmi v njej učinkuje sama zase, hkrati pa se tudi v povezavah v celovitost razrašča v zaokrožen doživljajski splet, ki obstaja od nekod in za vselej. To je poezija, ki tematizira razmerja med lirskim subjektom (kot literarna teorija že nekaj časa sugerira oznako za poeta) in slikovito naravo v njeni ciklični rasti in odmiranju ter ponovnem brstenju, kamor se vključuje tudi rod, iz katerega avtorica izhaja, ter seveda izrazito osebnostni vrednostni odnos do nasprotij v teh procesih. To je ilustrirano z detajli, ki jih ni malo in so praviloma uglaseni na dihotomijo, izraženo s prispodobo "potica se peče, spet bo sedmina" (iz pesmi *Praznično*) ali "Sem iskalec ali plen" (*Kozjak*).

Iz teh pesmi Marice Škorjanec je mogoče razbrati vrednostni diagram, ki se iz veljavnih prvin v doživljanju vijuga navzdol do spoznanja, izrečenega v pesmi *Ko greš*: "Ni več strahu pred ciljem – doseči nič." Toda pred tem so cikli, ki z nostalgичnim občutjem segajo v otroštvo; to so pesmi v spleth *Svit*, pa *Košnji veter*, po katerem ima zbirka naslov, v *Romanjih*, s podobami v ciklu *Ko greš skozi gozd* in nazadnje bolj narativno zasnovan cikel o *Koreninah v vetru*. Toda vseskozi z nakazanimi nasprotji, kot na primer, da se "cvetni prah razsipa po blatu", kar pomeni pomensko širitev teme minevanja in "pobeglega otroštva", če si oznako izposodim pri Zlobcu, na spreminjanje vrednostnih postavk seveda v doživljajskem svetu. Oznake življenjskih izkušenj v odtujevanju, pogrezanje v samotnost in samost so metaforično izrazite, vse pa vezane na naravno in pokrajinsko okolje mladosti, staršev, jogrov – beračev, na oblike in vezi, ki jih je ustvarilo nekdanje na zemljo vezano življenje z nenehnim dvomom, ali je res tudi v svoji prvinskosti tako, kot se je na začetku zarisovalo.

Ni pomembno, ali se poezija Marice Škorjanec navezuje na Jenkovo in Murnovo izročilo, v vsakem pogledu je samosvoja, iskriča in iskrena, tiha in hkrati dovolj povedna, da bralca privabi v svoj svet, saj bi se ga dalo označiti kot svet, ki izraža bolečino resničnosti; gre skratka za pristno lirsko izpoved z negovano pesniško govorico, bodisi v svobodnem samosvojem kratkem ali pripovednem verzu, pa tudi v ritmiziranih in rimanih sekvencah.

Tudi v zbirki Marice Škorjanec nagovarja bralca gospa Alenka Glazer s spremno besedo *K branju Košnjega vetra*, za vizualizacijo prispodob pa je poskrbela Milena Paulin Houška z ilustrativnimi ponazoritvami v pesmih zaznamovanega naravnega okolja.

Janez Premk: *Magnetna gora* (spremna beseda Alenka Glazer o pesnitvi, Janez Premk ml. o ilustracijah Bogdana Siebererja). Mariborska literarna družba 2001.

Pred nami je sedma pesniška zbirka Janeza Premka (rojen leta 1939), naslov katere je *Magnetna gora*. S posamičnimi spevi se veže v vijugav in hkrati celovit splet premagovanja miselnih in namišljenih tegob ter ovir pri človekovem dojetanju življenja. Že sam naslov simbolizira tisti prostor najvišje namišljene vrednostne kategorije, kamor se človeštvo po avtorjevih izkušnjah vzpenja k svojemu, recimo temu učlovečenju po zamisli vseprisotnega Stvarnika, posamične stopnje ali stranpotja pa označujejo naslovi spevov, se pravi *Stopinje, Ladja, Okno, Severna stena, Medprostor, Rakov povratnik, Škorpionov pik, pa Pekel, Vrata, Smetar, Vice, Alkimisti*; v ponovljeni *Magnetni gori* pa še *Nebo*.

Bralec si mora vzeti čas za zbranost in potrpljenje, če se želi prepustiti avtorjevemu neustavljivemu in zgovornemu notranjemu monologu (kar pesnitev pravzaprav v izraznem pomenu tudi je), da se po Dantejevih zamislih prebije iz navedenih fiktivnih, vendar nazorno in širokopotezno izrisanih pokrajin in povzpne do vizure učlovečenih vrednot. Tu se pojavljajo nasprotja kot jih simbolizirata na primer *Severna stena* in *Barje*, skrajnostni področji človeške eksistence; tu se avtor prepozna kot "sam sebi zdim se zvest / ljudem ogrožajoč", navezuje se na povratnika iz pekla, "kjer ni besed", skozi vice, ko se sprašuje, "ali res je da je tu zgubilo smisel / vse". Kot rečeno je pesnitev zasnovana in napisana v tekočem, nezaustavljivem toku zavesti, v katerem se oglašajo igrive izrazne variacije tudi v zvočnem smislu. Pesnitev Janeza Premka *Magnetna gora* je skratka kot tavanje na poti do življenja, (ki ga je avtor hvalil, pa ga je pestilo), ki ga poziva, naj se izkaže s svojimi vrednostnimi postulati. Bolj neposreden in umeščen v bivanjsko resničnost se izkaže v pesmi *Alkimisti*, ko popelje bralca v Židovsko stezo, kjer prebiva (ali je) in ki mu s svojo utesnjenostjo in zgodovinskostjo pomeni ustvarjalni izziv.

Janez Premk sodi v tisto množico poetov, ki objavljajo pesmi v najrazličnejših revijah, založbe pa jih le redko uvrščajo v svoje programe, zlasti v zadnjih dveh